

NÉHÁNY ADAT A MAGYAR BIBLIOGRAPHIÁHOZ DESCHAMPS FÖLDRAJZI SZÓTÁRÁBÓL.¹

Közli: KROPF LAJOS.

Deschamps Pál földrajzi szótárának szerkesztésénél a hazánkat illető részre nézve Németh *Typographiájának* adatait használta föl. De e mellett más forrásokból is közöl adatot, melyeket ama számos hiba miatt, melytől munkája hemzseg, nem vagyok hajlandó föltétlenül elfogadni, de melyek úgy hiszem további kutatás alapjául szolgálhatnak, s mint ilyenek méltók hazai bibliographusaink figyelmére. Itt közlöm a fontosabb adatokat a nyomtatási helyek betűrendjében:

B á r t f a.

Forrásunk szerint a Bodleyan Library Oxfordban több munka birtokában van, melyek Bártfán 1643-ban és 1650-ben lettek nyomtatva. Ámbár szerzőnk nem nevezi meg a kútfőt, honnan eme adatokat merítette, minden nehézség nélkül kitalálhatjuk, hogy ez nem más, mint a tudós dr. Cotton, ki mint tudjuk egy időben az említett oxfordi könyvtár őre volt s kinek műve „*Typographical Gazetteer*“ ugyanott jelent meg 1831-ben. E munka folytatása (Second Series) ugyanott látott napvilágot 1866-ban. A Bodleyan-catalogusban azonban csak egy már ismert munkára akadtam t. i. Megyesi Pál *Dialogus-ára*, mely Bártfán

¹ *Dictionnaire de Géographie ancienne et moderne à l'usage du libraire et de l'amateur de livres etc.* (Paris 1870) par un bibliophile (Paul Deschamps.)

1650-ben jelent meg (RMK. I. 831. sz.) úgy látszik a többi ismeretlen előttünk.

F i u m e.

A „*Fanum S. Viti Flumoniensis*“ czikk alatt két könyv czíme van közölve t. i. *Missale Illyricum* 1521, mely azonban Deschamps nézete szerint hiba 1531 helyett s valószínűleg Kozičić (modrusi) püspök misekönyve (RMK. II. 11. sz.)¹ s egy ugyancsak 1521-ben megjelent *Pápák Élete* „Simon Coreichius“ nevű szerzőtől, mely Deschamps hiedelme szerint azonban csak 1551-ben jelent meg. Ugy látszik mindkét bibliographus téved s hogy itt a RMK. II. 10. sz. alatt közölt munkával van dolgunk. Mindkét könyv példányai dr. Cotton szerint megvanak a vatikáni könyvtárban.

G y ó r.

Deschamps állítása szerint² a pulkovai csillagvizsgáló intézet könyvtári catalogusa 239. lapján közli a következő könyv czímét: „*Casparis Bartholoni Astrologia*. Raab, 1611 in 8°.“ Ő azonban téved, mert az idézett catalogus³ 383. lapján világosan az áll ama könyv czíme után: „(Wittebergae) 1611.“⁴ ő maga említi, hogy Németh szerint Győrött az első nyomda csak 1727-ben kezdett működni.

G y u l a - F e j é r v á r.

Az „Alba Carolina“ czímű cikkben Ternaux nyomán azt állítja szerzőnk, hogy Major Márton gyula-fejérvári nyomdájából a következő czímű könyv került ki:

¹ Deschamps a *Bibl. Ritualis* nyomán (II. p. 169.) közöl egy *Missale Fani S. Viti Flumoniensis* című misekönyvet is, 1531. 4r. fametszetekkel, melyet Kozičić püspök adott ki s mely május 25-én «par les soins de Ferdinand Kratias, Romain», lett nyomtatva; de ez úgylátszik nem más, mint a fönnebb említett s Kukuljevich által ismertetett *Missal hrucki*.

² Sub. art. «Jaurinum».

³ Otto Struve. *Librorum in Bibliotheca Speculae Pulcovensis . . . Catalogus . . .* (Petripoli, 1860.)

⁴ Sub art. «Pulcova» egy 1845-ben megjelent catalogus van fölemlítve, melyet nem ismerek.

„Schema primum generale. sive forma studiorum albensium pro hoc anno Dni 1657“, mely munka szerinte ma igen ritka s kapós Némethonban („Un livre rare et recherché en Allemagne“). E könyv ismeretlen bibliographusaink előtt, de megvolt Basirius Izsák könyvei közt.¹ Deschamps azonban téved, midőn azt állítja, hogy Major Márton 1657-ben kezdett Gyula-Fejérvárott nyomtatni.

K o l o s v á r.

A „Claudianopolis“ czikk alatt szerzőnk Vogt (*Cat. lib. rar.*) nyomán közli Decius János *Syntagma*-ját, mely szerinte 1539-ben jelent meg, mely évszám azonban sajtóhiba 1593 helyett (Lásd RMK. II. 241. sz.). Azt a mi ezután következik, fontossága miatt az eredeti szövegben közlöm :

„Vers la même époque (tehát 1539. körül) mais ne portant pas de date, paraît un livre célèbre, dont Schelhorn nous donne la description: *Fulmen de Coelo Delapsum Trinitariorum Deum Triunum Contundens* Claudiopoli in Transylvania.“

„Ce livre, ou plutôt ce *Blasphème*, comme l'appelle Vogt parut à peu près la même époque que les célèbres ouvrages de l'Anti-Trinitaire Servet; mais il n'est pas du tout prouvé qu'il ait existé; ou s'il fut réellement imprimé à Kolosvar; il fut saisi et supprimé avec un tel soin que Schelhorn raconte qu'un de ses amis, vir eruditus, cujus relationi hoc debeo, se omni cura in ipsa Transylvania hunc librum sibi comparare haud potuisse, affirmavit; ce qui est parfaitement sûr, c'est qu'il a totalement disparu“.

Servetus Mihályt Kálvin 1553-ik év október 2-án égette meg máglyán Champelben. Első munkája, a *De Trinitatis Erroribus* 1531-ben, az utolsó: *Christianismi Restitutio* pedig 1553-ban jelent meg.

¹ *Schema Albense impressum*. Lásd «Regestum Bonorum I. B. in Transylvania» a *Könyv-Szemle* VIII. köt. 265. lapján. A regestum egy más példánya megvan a durhami káptalan levéltárában, de a «Schema» ebben nem fordul elő.

² *Cat. Willeri*, Francofurti, 1592. in 4.

N é m e t - Ú j v á r.

A „Gissinga“ czikk alatt szerzőnk az augsburgi Willer G. catalogusa nyomán² a következő munka czímét közli:

„*De ratione instituendi puerum ab anno aetat. VI. et VII. ad annum usque XIV. ita ut praeter duas aut tres linguas maternas, etiam latinam discat recte loqui et scribere; graecam vero mediocriter intelligere, insuperque rudimenta dialecticae et rhetoricae ad vsum scribendi conferre.* Gyssingae, excudebat Joannes Manlius 1584, in 8.“

Manlius János 1584-ben Német-Ujvárott nyomtatott; ebben az évben jelent meg tőle Beythe István több műve. (RKM. I. 211—214. sz. A Willer által idézett nyomtatvány teljesen ismeretlen bibliographusaink előtt.

N a g y - S z o m b a t.

Sub. art. „Ternobum“ szerzőnk azt állítja, hogy a Cat. Colbert (15162. sz. a.) s a Cat. Heinsius (a 355. lapon) egy Nagy-Szombatban 1579-ben megjelent könyv czímét közli, melyet Németh nem említ. Az említett két catalogus nincs kezemnél s így nem szólhatok e tárgyhoz.

S o p r o n.

Szerzőnk Németh után azt állítja, hogy Sopronban a XVII. században nyomda működött, s közli két termékének a czímét. Az egyik: „*Bet- und Suss andacht, so wegen des an. 1673. den 28. Junii zu Oedenburg entstandenen Erdbebens begangen ist worden.* Oedenburg in 8-o de 8 ff“, melyet a *Régi magyar könyvtár* nem közöl.

A másik könyv ismertette van a RKM. II. kötetében az 1714. sz. a. (*Priesterliches Ehrenschildlein* stb.) s ott „(Lőcse) 1692“ alatt fordul elő. Németh szerint azonban nem lőcsei nyomtatvány, hanem Dobner Sebestyén Ferdinánd soproni nyomdájának terméke, mely ott 1692-től 1731-ig működött.

Z á g r á b.

Sub. art. „Agranum“ Deschamps azt állítja, hogy igen régi olasz catalogusban a következő könyv czímére akadt: „*Ra-*

gioni, per le quali si dimostra la temerità e ingiustizia dell' armi Venete contro gli Uscocchi — Zagrabiae, 1638, in 4.“ Szerző és nyomtató nélkül. De maga is kételkedik a cím helyességén.

Z e n g.

Sub art. „Sfinga“ Ternaux nyomán három könyv címeit közli szerzőnk, u. m. 1) *Transitus Hieronymi* (RMK. II. 4. sz.); 2. *Manipulus Curatorum* (u. o. 3. sz.); 3. *Quadragesimale fratris Roberti* 1504. (mely évszám úgy látszik sajtóhiba 1508 helyett; lásd RMK. II. 7. sz.)